

Asia: VN/5401/2022

## **POP-jätteen tunnistusopas**

### **Lausunnonantajan lausunto**

**Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään**

YTP:n lausunto POP-jätteen tunnistusoppaasta

POP-asetus sääntelee tarkasti POP-yhdisteitä sisältävien jätteiden käsittelyä. Jätelaissa ja -asetuksessa on lisäksi kirjanpito- ja tiedonantovelvoitteita koskien POP-jätteitä. Myös siirtoasiakirjavelvollisuus ulotetaan koskemaan POP-jätteitä. Lisäksi toiminnanharjoittajien on laadittava seuranta- ja tarkkailusuunnitelma myös POP-jätteiden osalta.

Opas POP-jätteen tunnistamiseen pyrkii tarjoamaan apua käytännön työhön. Vaikka opas on tarpeellinen, ja sen erilaisia taulukkoja ja esimerkkejä pidetään hyvänä, se ei kuitenkaan sovellu kovin hyvin käytännön työkaluksi. Opas tarjoaa toki hyödyllistä lisätietoa toiminnanharjoittajien omien ohjeistusten, suunnitelmien ja järjestelmien laadintaa varten.

Haastavaa on se, että oppaassa luetellaan hyvin laajasti erilaisia jätteitä, joissa mahdollisesti voi olla POP-yhdisteitä. Näin useimmat jäte-erät tulisi testata POP-jätteen varalta tai käsitellä POP-jätteenä oppaassa korostetun varovaisuusperiaatteen mukaisesti. Kun samanaikaisesti tarkoituksena on kierrätyksen ja kiertotalouden edistäminen, jätteiden ohjaaminen käytännössä polttoon POP-jätteenä vain varmuuden vuoksi ei ole tavoiteltavaa.

Opas saattaa antaa kuvan, että POP-yhdisteitä esiintyy hyvin laajasti jätteistä ja POP-jätteen volyymit olisivat merkittäviä. Toteutetut tutkimukset ja analyysit jätteenkäsittelylaitoksissa eivät kuitenkaan aivan tue tällaista tulkintaa.

Oleellista on pyrkiä varmistamaan, että sellaiset virrat, joissa POP-jätettä hyvin todennäköisesti esiintyy, tunnistetaan ja niiden sisältämät POP-jätteet erotellaan kierrätykseen päätyvistä materiaalivirroista.

#### Jätteen tuottajan vastuun korostaminen

Oppaan sivulla 9 todetaan, että ”Ensisijaisesti jätteen tuottajan tulisi selvittää, onko kyseessä POP-jäte, ja mitä POP- yhdisteitä jäte sisältää”. Pääperiaatteena POP-jätteiden tunnistamisessa tuleekin olla jätteen tuottajan vastuu ja tuottajalta saatava tieto jätteen alkuperästä ja koostumuksesta. Tämän tiedon pitäisi seurata läpi jätehuoltoketjun, eikä tietoa pitäisi joutua tuottamaan toistamiseen. Jätteen haltijan vastuuta pitäisi edelleen korostaa oppaassa.

Oppaan seuraavassa kappaleessa vastuuta siirretään jätteen vastaanottajalle: ”Kun jäte siirtyy jätteen vastaanottajan haltuun, on jätteen vastaanottajan omalta osaltaan selvitettävä, onko kyseessä POP jäte.” Oppaan sivulla 11 on mainittu, että toimet POP-jätteen tunnistamiseksi jätteenkäsittelytoiminnassa olisi esimerkiksi näytteenotto- ja analyysikäytännöt, optiset tunnistusmenetelmät tai tiheyteen perustuvat erottelumenetelmät sekä niiden toimivuuden varmistamiseksi tehdyt säännölliset laboratorioanalyysit.

Näissäkin kohdin tulisi todeta, että lähtökohtaisesti jätteen tuottajan on tuotettava ja annettava tiedot jätteen vastaanottajalle. Jätteen tuottajalla olisi vastuu tehdä toimia POP-jätteen tunnistamiseksi (vrt. s. 11) tai tilata palveluna tällaiset selvitykset.

Oppaassa ei pidä rivien välissä hyväksyä menettelyjä, joissa vastuu jätteen koostumuksesta ja sen mahdollisesti sisältämistä POP-yhdisteistä siirretään lähtökohtaisesti jätteen tuottajalta jätteen vastaanottajalle tai käsittelijälle.

Oppaassa tulee vähintäänkin korostaa jätteen tuottajan kustannusvastuuta myös POP-jätteitä koskevien velvoitteiden täyttämiseksi. Kaikkien jätteiden osalta ei ole tarkoituksenmukaista eikä kustannustehokasta, että jätteen tuottaja tai vastaanottopiste tunnistaa POP-jätteet ja niiden sisältämät yhdisteet. Tällöin oleellista on, että POP-yhdisteet tunnistetaan ja paikannetaan soveltuvassa vaiheessa jätehuoltoketjua, ja kustannukset voidaan kohdistaa jätteen alkuperäiseen tuottajaan tai muuhun tahoon, jolle vastuu jätteestä on lailla annettu.

Jätteiden mekaanisesta käsittelystä syntyvien jätteiden POP-yhdisteiden tunnistamisessa ja niiden käsittelyssä jätteenkäsittelijöillä on puolestaan selkeä vastuu.

## Purkujätteen POP-yhdisteiden kartoittaminen

Oppaassa kiinnitetään aiempaa enemmän huomiota rakennus- ja purkujätteen sisältämiin POP-yhdisteisiin. Jotta POP-jätteet pystytään tunnistamaan ja erottelemaan kustannustehokkaasti, tulisi POP-jätteiden kartoituksen olla osa purkukartoitusta, kuten asbestikartoitus on. POP-jätteiden tunnistaminen ja erottelu myöhemmin, sekoittuneista purkujätevirroista on käytännössä haastavaa, jos ei mahdotonta.

### Tunnistaminen yhdistetasolla

Jätteen tuottajan, käsittelijän, sekä kuljettajan, välittäjän ja kerääjän kirjanpitovelvoitteisiin ja POP-jätteen siirtoasiakirjan tietovaatimukseen sisältyy vaatimus merkitä tiedot POP-jätteiden sisältämistä pysyvistä orgaanisista yhdisteistä, eli eritellä siinä olevat yhdisteet.

Lainsäädännön velvoitteiden täyttäminen etenkin siirtoasiakirjavelvoitteen ja kirjanpidon osalta on kuitenkin erittäin haastavaa, koska näytteenottoon ja analytiikkaan liittyy sekä merkittäviä kustannuksia että teknisiä rajoitteita.

Oppaassa on lueteltu erilaisia POP-jätteen tunnistusmenetelmiä, joista kuitenkin vain pieni osa soveltuu käytettäväksi käytännön toiminnassa. Kaupallisia laboratorioanalyysijä ei ole kaikilta osin saatavilla Suomessa tai ne eivät sovellu riittävän hyvin tarkoitukseen. Käsitys on, että THL:n analyysit eivät ole kaupallisessa käytössä. Näytteitä on jo nyt toimitettu Suomen ulkopuolelle tarkasteltaviksi, mikä lisää kustannuksia ja viivästää prosesseja.

Myös opasluonnoksen sivulla 27 on sanottu: ”POP-yhdisteiden tunnistaminen yhdistetasolla on mahdollista ainoastaan laboratoriomenetelmin... Laboratorioanalytiikka soveltuu kuitenkin vain yksittäisiin pistokokeisiin ja erikoistutkimuksiin mm. hitautensa, hajottavien toimenpiteidensä ja kalleutensa vuoksi. Siten POP yhdisteiden tunnistamista yhdistetasolla ei tällä hetkellä pystytä toteuttamaan teollisessa mittakaavassa.”

Tässä kohdin on valitettava epäsuhta lainsäädännön vaatimusten ja käytännön toteutettavuuden välillä. Laboratorioanalyysit ovat ainoa keino, joiden perusteella saadaan tietoa jätteen sisältämistä POP-yhdisteistä. Opas tunnistaa sen, että vaadittuja tietoja on mahdotonta saada varmistettu jokaisesta jätekuormasta, vaikka niistä vaaditaan siirtoasiakirja ja kirjanpitoa.

Kiitettävää on, että oppaassa eri jätevirtojen yhteydessä esitetyt yhteenvedotaulukot antavat hyvää tietoa siitä, mitä yhdistettä POP-jäte saattaa sisältää. Näin mahdollisten POP-yhdisteiden määrä rajautuu vain muutamaa vaihtoehtoon.

Käytännössä tulisi antaa mahdollisuus käyttää yhdisteiden merkitsemisessä jätenimikettä, johon on kytketty oppaassa mainitut todennäköiset POP-yhdisteet. Merkintä olisi esimerkiksi: ”sähköelektroniikkajäte, sis. yhdisteet X, Y, V. Esimerkissä X, Y ja V tarkoittavat tiettyjä POP-yhdisteitä, joita sähköelektroniikkaromussa on todettu todennäköisesti esiintyvän.

Kohtaan 2.6.2. esitetään lisättäväksi, että siirtoasiakirjassa ja raportoinnissa voitaisiin käyttää POP-yhdisteiden kemiallisia merkintöjä. Osa POP-yhdisteiden nimistä on kohtuullisen pitkiä, mikä aiheuttaa haasteen siirtoasiakirjojen laadinnassa, varsinkin, jos jäte-erä sisältää useampia POP-yhdisteitä. POP-yhdisteiden kemialliset nimikelyhenteet on tämän takia hyvä lisätä POP-yhdisteiden listaan. Tällä parannetaan myös yhdenmukaisia merkintätapoja.

#### POP-jätteiden käsittely ja koodit

Oppaassa tuodaan esille se, että POP-jätteitä voi syntyä myös kierrätysprosessien virtoina (s. 25). Sopivaa käsittelykoodia, esim. R 12.2., ei kuitenkaan ole listattu. Esikäsittely mainitaan sallituksi sivulla 7.

Kiitettäviä ovat kohdassa 3 olevat esimerkkitapaukset erilaisista jätelajeista, joissa POP-yhdisteitä voi esiintyä, ja näihin kytketyt EWC-koodit. Esimerkeistä on apua toiminnanharjoittajien järjestelmien rakentamisessa.

#### Varovaisuusperiaatteen korostaminen oppaassa

Oppaassa korostetaan varovaisuusperiaatetta POP-jätteiden tunnistamisessa ja käsittelyssä. Esimerkiksi: ”Jäte tulisi varovaisuusperiaatteen mukaisesti käsitellä vastaanottavassa laitoksessa POP-säädösten mukaisesti, jos jäte kuuluu jätevirtoihin, jotka todennäköisesti sisältävät POP-yhdisteitä, mutta jätteen käsittelijä ei ole saanut jätteen haltijalta tarvittavia tietoja jätteen sisältämisestä POP-yhdisteistä, tai jos käsittelijä ei osoita soveltuvilla selvitysmenetelmillä, ettei kyseessä ole POP-jäte.”

Esitetty varovaisuusperiaatteen mukainen käsittely yhdistettynä oppaan laajoihin listoihin mahdollisista POP-jätteistä sekä siihen, että näytteenottoon ja analytiikkaan liittyy merkittäviä kustannuksia ja teknisiä rajoitteita, tarkoittaisi nykyisten kierrätysasteiden vaarantamista.

## Sääntelyn tulkinta toisaalle

Ristiriitaista on, että opas tulkitsee sääntelyn velvoitteita, mutta vain osittain. Muiden lausunnonantajien kommentteista käykin ilmi, että oppaalta toivotaan kokonaisvaltaisemmin myös lainsäädännön velvoitteiden tulkitsemista ja ohjeistamista.

Oppaan tulisi kuitenkin keskittyä nimensä mukaisesti POP-jätteiden tunnistamiseen. Lainsäädännön tulkinta ja ohjeistus, myös varovaisuusperiaatteen soveltamisesta, tulisi toteuttaa muualla. Tähän työhön tulisi kytkeä juridista osaamista ja käytännön toiminnan ymmärrystä.

Moliis Katja  
Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry